

velen had mishandeld<sup>1</sup> – men was er zo geladen tegen de Japanners dat hij een groep van ca. vijftig man kon vormen welke hij van enige wapens kon voorzien. Alle drie deze *parties* kwamen na enige tijd met hun zender in de lucht, niet zonder moeite overigens<sup>2</sup>; daarbij kon Lefrandt die uitzicht had op de wegen naar Koetaradja (hij moest zich persoonlijk zorgvuldig schuilhouden: hij was lang en blond), gegevens doorseinen over het Japanse wegverkeer, over de Japanse scheepvaart en over het Japanse vliegverkeer op het vliegveld van Koetaradja. Wingender vond de overgeseinde inlichtingen over het algemeen niet zo belangrijk ('ik zou erg overdrijven', zei hij aan de Enquêtecommissie, 'wanneer ik zou zeggen dat (zij) . . . zodanig waren dat men er trots op kon zijn'<sup>3</sup>), maar men hoorde nu tenminste *iets*. Bovendien had men nu drie *parties* te velde die versterkt konden worden. Er stonden er namelijk nog vier gereed.

Tot die versterking is het onmiddellijk na het bericht van Japans capitulatie gekomen – meer hierover in hoofdstuk 8.

★

Eerder schreven wij dat de resultaten welke de *Anglo-Dutch Country Section* van *SOE* in de laatste twee jaar van de oorlog op Sumatra bereikte, zeer pover afstaken bij wat andere *Sections* van deze Britse geheime dienst in Birma en Thailand en op Malakka wisten te bereiken. Over de oorzaken daarvan komen wij nog te schrijven in de slotbeschouwing van dit hoofdstuk – hier willen wij slechts constateren dat Sumatra bijna drie-en-een-half jaar lang door de Japanners bezet is geweest, dat de tot juni '45 uitgevoerde verkenningen, voorzover wij daar gegevens over bezitten, weinig van belang hebben opgeleverd (wij nemen aan dat de *OSS*-verkenningen waaromtrent ons geen nadere gegevens bekend zijn, het beeld niet radicaal hebben gewijzigd) en dat zich op de dag waarop Japans capitulatie bekend werd, 15 augustus '45, op het bijna tweeduizend

<sup>1</sup> Zulks omdat *kampong*-bewoners aan de *Kenpeitai* bericht hadden dat zij vreemde sporen in het oerwoud hadden gezien en daaraan niets hadden kunnen toevoegen.

<sup>2</sup> 'Ik had', vertelde Sisselaar aan de Enquêtecommissie, 'één radiotelegrafist die continu moest seinen, want op 1500 mijlen was de verbinding zeer slecht. In plaats van een kwartier te zenden zat die man er de gehele dag aan . . . Wij laadden steeds maar accu's op.' (getuige C. Sisselaar, *Enq.*, dl. VIII c, p. 276) <sup>3</sup> Getuige C. J. Wingender, a.v., p. 1458.